Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, nr. 1-2, an XII, 1934

ARHIVA MONOGRAFICĂ

SISTEMUL ONOMASTIC DRĂGUŞAN
(REGULA «GINERIRII PE CURTE»)

de HENRI H. STAHL.

CUPRINSUL: a) *Complexul de probleme cărora aparţine fragmentul de faţă;* b) «*Ginerirea* pe *curte», în satul Drăguş;* c) *Sistemul onomasticii drăguşene.*

a) *Complexul de probleme cărora aparţine fragmentul de ţaţă.*

SATUL vechiu românesc, după cum am căutat a lămuri cu alt prilej, este esenţial deosebit, în structura sa, faţă de satul de astăzi. Tipologic, am numit satul vechiu o „răzăşie", dând acestei noţiuni definiţia de „sat de rude devălmaşe".

Este de la sine înţeles, că forma pură a acestei răzăşii nu o întâlnim niciodată. Insă fragmentar, putem surprinde, când aici, când colo, părţi răzleţe dintr'o organizaţie socială ce se poate subsuma tipului răzăşesc.

Dăm aci un fragment dintr'un studiu relativ la organizarea unui aspect, al răzăşiei, anume la organizarea internă a grupelor de rude, în forma neamurilor, pe care rugăm cetitorii să-l alăture studiilor noastre anterioare care au purtat asupra organizării devălmaşe a pământurilor stăpânite de aceste neamuri.

Realitatea socială a neamului, organizat intern în forme permanente şi având un rost în totalitatea vieţii zilnice a oamenilor, este astăzi dispărută. De-alungul veacului trecut asistăm la o pulverizare a formei sociale a neamurilor, ca fiinţă socială, printr'un încet proces de disoluţie, care pleacă de la forma închegată pe un sat întreg a „rudeniei de ceată", trece prin forma familiei, determinată de o gospodărie izolată şi ajunge la complecta ei desfacere, in individualizare.

In satul Drăguş, forma *familiei-gospodărie* pare a fi astăzi predominantă, deşi rămăşiţe din forma totalitară a neamului, precum şi începuturi de individualizare, se pot găsi.

Este un fapt foarte bine cunoscut, acela al supravieţuirilor unor anume fragmente de viaţă socială, dintr'un total azi dispărut şi, deseori, cercetarea lor a fost folosită pentru a face studii de arheologie socială. O aplicare nouă a acestei metode vechi de strângere critică a tradiţiunilor, am încercat-o şi la Drăguş, plecând de la următoarea ipoteză: dacă într'adevăr o organizaţie de neam a existat cândva, trebuie să fie domenii, oare cum mai ascunse, ale vieţii sociale contemporane, unde ceva din organizaţia aceasta să fi rămas," aşa după

cum râurile, când intră iarăşi în matca lor, lasă bălţi şi ochiuri de apă, mărturii ale revărsării trecute.

Am găsit într'adevăr o astfel de întârziere a organizaţiei neamurilor, în următoarele domenii:

I) în sistemul onomasticei drăguşene, aşa cum l-am putut reconstitui — cu ajutorul muncii d-lui Florian Gâldău — din materialul excepţional de bogat pe care l-am strâns, asupra tutulor oamenilor din sat, pe două sau trei generaţii, uneori până la 7 generaţii şi care ne-a dus la următoarea concluzie: fiecare om poartă în Drăguş mai multe nume: 1) un *nume oficial,* regulat de cod; 2) un *nume poreclă* (care poate fi : a) comun unui grup mai mare de rude; b) comun unei gospodării: sau c) al unui individ) şi 3) *un nume de batjocură,* pur individual; Sistemul predominant fiind cel al legăturii numelor de aparţinerea indivizilor la o gospodărie (2b).

II) în sistemul de rudenie spirituală, născută de pildă din năşie, care, astăzi încă, urmează vechile norme ale organizării neamurilor, cu o predominare tot a gospodăriei, (material strâns cu ajutorul D-rei Xenia Costa-Foru).

III) în organizarea interioară a locurilor din Biserică, drăguşenii avându-şi în Biserică locurile lor tradiţionale, aşa numitele „strane", care strane „merg pe neamuri", fiecare neam avându-şi şirul ei deosebit. Origanizarea interioară a şirurilor, arată din nou predominanţa aceleiaşi „gospodării".

IV) în organizarea „stranelor" din cimitir, care urmează aceleaşi reguli ale pieritei înfăţişări a neamurilor.

V) în amănunte răzleţe ale diverselor obiceiuri: pomenire a morţilor, „punerea mesei", înmormântare etc., în care rudele joacă un rol principal.

Concluziile rezultate din toate aceste cercetări, sunt convergente şi ne duc toate la credinţa că în Drăguş a existat pe vremuri o organizare totalitară a neamurilor, există astăzi încă, o organizare pe gospodărie şi va exista în curând un sistem complect individualizat.

În locul de faţă expunem exclusiv un material referitor la sistemul onomasticei drăguşene şi, din acest sistem, exclusiv cel în legătură cu o centrare în jurul gospodăriei, şi pe acesta numai dintr'un singur punct de vedere: acela al cazurilor de „ginerire pe curte".

b) *„ginerirea pe curte" în satul Drăguş.*

In regulă generală, femeia, căsătorindu-se, trece în gospodăria bărbatului. Raportul acesta dintre bărbatul care primeşte în casa lui pe femeie şi femeia care intră în casa lui, se exprimă şi prin întrebuinţarea a doi termeni tehnici deosebiţi: bărbatul se însoară, femeia se mărită.

Sunt însă cazuri în care dinpotrivă, bărbatul intră în gospodăria femeii, în care deci bărbatul „se mărită". Unul din cazurile în care se poate întâmpla o asemenea măritare a bărbatului, are loc atuncia când într o gospodărie nu există nici-un fecior: regula ultimogeniturii bărbăteşti, care pretinde ca feciorul,

şi în caz că sunt mai mulţi, cel mai mic dintre feciori să rămână în casa bătrânească, pe lângă părinţi, pentru a-i îngriji la bătrâneţe, nu se poate aplica; dacă părinţii au însă o fată, se obişnueşte ca ginerele să fie adus în gospodăria bătrânească, adică să se facă ceiace numesc drăguşenii ,,o ginerire pe curte". Un al doilea caz de măritare a bărbatului, mai puţin important, poate fi atuncia când o femeie cu gospodărie proprie — de pildă o văduvă — îşi aduce bărbatul în casă. In cazul acesta avem de a face cu o „băgare în averea femeii".

Faptul acesta al măritării bărbaţilor, deşi excepţional, nu este de puţină importanţă. In satul Drăguş de pildă, din 320 de gospodării astăzi în fiinţă, 77 sunt alcătuite pe baza unei asemenea gineriri. Iar din punct de vedere teoretic, aceste cazuri de ginerire, ne îngăduie să ne dăm limpede seama de regulele precise care cârmuesc viaţa internă familială. Căci viaţa de neam îşi are regulele sale care, deşi se deosebesc de obiceiurile noastre orăşăneşti şi de regulele prevăzute de cod, sunt totuşi de o putere de constrângere şi de o claritate logică deosebită.

Scurt spus, regula cea mare a vieţii familiale contemporane din Drăguş este următoarea: *pe de-asupra oamenilor consideraţi ca indivizi, şi a voinţelor lor, există* o *realitate care îi întrece şi anume realitatea gospodăriei.* Orişice detaliu din viaţa oamenilor este determinat de necesitatea existenţii neîntrerupte a acestei unităţi sociale a gospodăriei.

Lucrul acesta se vede deosebit de clar în momentul când o discrepanţă se iveşte între anumite cazuri particulare de viaţă familială — cum de pildă tocmai cazul gineririi — şi forma juridică făcută pe măsura normalului. Dreptul obişnuelnic şi toată seria de deprinderi în legătură cu viaţa de neam, sunt izvorâte şi făcute pe măsura cazurilor normale, în care adică bărbatul aduce în casa lui pe femeie şi ca atare este el reprezentantul şi stăpânul gospodăriei. Situaţia privilegiată pe care o are el ca bărbat, se datoreşte însă faptului că în dosul lui stă gospodăria. Lăsând de o parte studiul direct, care ar putea arăta mai amănunţit acest lucru, să ne oprim la dovada indirectă pe care ne-o dă „ginerirea": dacă femeia este stăpâna gospodăriei, atuncia ea este aceea care are situaţia privilegiată. Măritarea pe curte ca şi băgarea în averea femii au drept efect o schimbare a rolurilor sociale între bărbat şi femeie.

Repetăm: este vorba aci de o regulă obişnuelnică, nici de cum de o regulă a codului. In drept civil pozitiv soţul este soţ, cu toate atribuţiile aferente, indiferent de faptul că stă în casa lui proprie sau în casa femeii, indiferent de faptul că e însurat sau măritat. Dar în drept obişnuelnic, multe din atributele soţului nu sunt de fapt ale soţului, ci ale reprezentantului gospodăriei, care poate fi însă şi o femeie, în cazurile excepţionale ale „gineririi pe curte".

Sau mai corect spus: regula unică, determinantă a numelor, este aceasta: numele comun al soţilor este totdeauna „numele de neam", adică numele legat

de bucata de pământ din vatră; este numele neamului care tradițional, stăpâneşte pământul.

Să urmărim de pildă această problemă, în domeniul organizării juridice a neamurilor în forma onomasticii.

a) *sistemul onomasticii drăguşene.*

Oamenii, pentru a fi identificați în diversele lor aparițiuni sociale, capătă un nume, care ajunge a fi aşa de strâns legat de individualitatea lor, încât poate forma obiectul unui drept, în patrimoniul lor.

Numele oamenilor nu sunt însă niciodată pur individuale, în sensul că ele au drept scop nu numai indicarea precisă a unui individ, ci în aceliaş timp şi aparținerea lui la un anumit grup social, ceiace se obține printr'un sistem de două nume, unul de botez pur individual, altul de familie, aparținând unui grup de rude care şi-l transmit prin moştenire. In majoritatea lor, sistemele acestea onomastice indică deci aparținerea unui individ la un grup de rude, la o familie. Cum însă familia se schimbă, în cursul istoriei, sau de la o societate la alta, cum însăşi sistemele de rudenie se schimbă şi ele, este lesne de înțeles că şi sistemul onomastic se va schimba în paralel.

Orişice sistem de onomastică trebueşte deci să fie în potrivire cu împrejurările de fapt ale vieții familiale căreia îi corespunde. A studia onomastica, este a studia, indirect, însăşi regulele de a fi ale unităților sociale familiale.

Viața de stat, aşa cum o avem în momentul de față, a hotărît, prin codurile sale, un anume sistem onomastic, care se aplică uniform pentru toate grupurile sociale, organizate de acest cod. Ca atare şi neamurile din Drăguş trebue să se supuie acestor imperative ale legii. Actele de stare civilă oficiale vor fi alcătuite la Drăguş fără luarea în seamă a onomasticei populare. Studiul actelor de stare civilă oficială nu prezintă, deci, pentru noi nici un soiu de interes.

Dat fiind însă faptul că viața reală a familiilor drăguşene are loc după alte norme decât cele ale codului, şi anume după normele unui drept obişnuelnic tradițional, creat pe măsura realităților deosebite şi specifice ale vieții de sat, este firesc să găsim şi un sistem onomastic corespunzător.

Intr'adevăr, drăguşenii poartă numele lor oficial, prevăzut în actele de stare civilă, numai în .prilejurile în cari ei intră în legătură cu viața de stat, de pildă la primărie, la fisc, la alegeri, la şcoală, la armată, etc. In viața de toate zilele însă, numirile drăguşenilor se fac după normele poreclei, sau ale „*policrei*", cum spun drăguşenii. Niciodată în convorbirile fireşti, pe cari le au sătenii unii cu alții, un om nu va fi numit după numele său oficial, ci întotdeauna după numele poreclei sale.

Astfel de pildă în următoarele fragmente de conversație, notate cuvânt din cuvânt, se poate vedea felul cum se numesc oamenii.

„Şedeau aici din sus. Ii zicea Lăic'a lu Zaharie. Ţine o nevastă sor' cu aia care s'a bătut, a lu Iacob a Mitului..."

(Informatoare Maria Găbreanu).

„La trei, mai cunoştea pe cineva. Da' to' cu morţii se vorbea: — „uite mă, Dise a lu Gheorghe". — „Măi Lăică, tu nu mă cunoşti pe mine"? — „Te cunosc, că eşti Dise a lu Gheorghe", (şi ăla e mort).

(Informatoare Maria Sofonea).

Însăşi analiza gramaticală a acestor nume ne arată că sistemul onomastic popular al Drăguşului este alcătuit tot pe baza numelui dublu: un nume de botez, individual, şi un nume indicând aparţinerea individului faţă de cineva. Orişice drăguşan trebueşte deci să fie „al lui" cutare: *Ghik'* a *lu Velu; Gheorghe 'a Jicului; Cuţ '*a *Creţului; Vaiere a lu Rogozel; etc.*

Uneori numirile cuprind indicarea succesivă a mai multor persoane, cari sunt „al lu" unele faţă de altele. De pildă: *Nişc a Cuţii Botului; Neofitu Nichii Ghikii Oanii; Gheorghe a lui Lai* a *lui Ion; Hir'* a *lui Nic' a Marinii.*

Nici un nume drăguşan nu se abate de la această regulă: excepţiile sunt exclusiv ale acelor grupe familiale cari au deprins o formă de viaţă, alta decât cea ţărănească şi cari, deci, nu au poreclă, cum de pildă este cazul familiei decedatului Părinte Făgărăşanu. Când un drăguşan spune „Domnişoara", înţelege prin aceasta pe singura domnişoară din sat, pe domnişoara Făgărăşanu. Încolo toţi se supun aceloraşi reguli de numire prin porecle, cari indică aparţinerea cuiva de altcineva.

Excepţiile sunt numai aparente. Sunt unii oameni cari poartă un nume strict individual, neindicând o aparţinere de altcineva: este însă vorba aci de un al treilea nume, pe care îl au drăguşenii, şi care poate fi uneori un nume de batjocură, alteori, însă, un nume, dimpotrivă, de cinste deosebită. Aşa de pildă săteanul Alexandru Rogozea este numit în chip obicinuit *San,* fără nici o altă indicaţie. Este aci vorba de o poreclă individuală, una din puţinele, de altfel din satul Drăguş.

Fără a intra în analiza prea amănunţită a acestor nume, ceeaice ar presupune publicarea integrală a tuturor numirilor drăguşene, lucru ce nu-şi are rostul într'o revistă, să arătăm schematic în ce consistă sistemul acesta onomastic.

Indicarea aparţinem cuiva de altcineva prin nume, poate avea mai multe aspecte: un om poate fi legat direct de alt om, care este întotdeauna tatăl, mama sau soţul, după cum vom vedea mai jos; un om poate fi însă legat de un grup întreg de rude, care să poarte un anumit nume, al grupului întreg. Amândouă sistemele există în Drăguş. De pildă: poreclele Grădinaru, Căpraru, Cuşoiu, Conşiţ, şi altele sunt ale unor grupe întregi.

In ceiace priveşte sistemul de nume care indică aparţinerea unui om de alt om, el nu se poate aplica decât într'un grup relativ restrâns de oameni, în care fiecare are putinţa să cunoască individual pe fiecare consătean al lui. Trebue remarcat faptul că nu există drăguşan, care să nu-ţi poată spune, om de om, toate poreclele satului;

şi cum porecla cuprinde în sine indicarea părinţilor, uneori a bunicilor, numărul total de oameni vii şi morţi pe care-l ţin minte drăguşenii, este cu totul deosebit.

Când un drăguşan spune „Măriuţa lu Isacu lu Matei", înţelege că Măriuţa despre care este vorba este fata lui Isac, care la rândul lui este feciorul lui Matei. Când spune „Gărtina lu Gheorghe a lu Ţăzar" înţelege prin aceasta pe Gărtina, soţia lui Gheorghe, la rândul lui feciorul lui Ţăzar. Cu alte cuvinte înţelegerea numelor drăguşene presupune cunoaşterea prealabilă a oamenilor despre cari este vorba. Numai pentrucă există un singur Matei, care să fi avut un fiu Isac, care la rândul lui să aibe o fată Măriuţa, sau un Ţăzar care să aibe un fiu Gheorghe, căsătorit cu o Gărtină, numirile de mai sus sunt un suficient indicativ. Avem deci de a face mai mult cu un mijloc mnemotehnic de a recunoaşte persoane mai dinainte cunoscute.

In regulă generală, atât numele comun neamului cât şi individul faţă de care se arată o aparţinere, este ales pe linia descendenţii bărbăteşti. Numele tatălui de familie este acela care formează pivotul întregului sistem. O filiaţie uterină a numelui este foarte rară. De abea câteva cazuri se pot cita. De pildă: Sofia Saftii Sivului este fata lui Lae a Sivului cu Safta Sivului. Ar fi trebuit ca Sofia să fie nu Sofia Saftei Sivului, ci Sofia lu Lae a Sivului. Din pricină însă ca Lae a Sivului a murit tânăr, nu mult după căsătorie, copiii lui au purtat numele văduvei Iui, care era mai cunoscută în sat. Asemeni Hira Liuchi lu Nechit poartă numele mamii şi nu a tatălui, tot pentrucă tatăl a murit curând, fapt la care se mai adaugă şi consideraţia că nici ,,nu era de vază în sat".

Ceeace ne interesează deocamdată, este ce se întâmplă cu porecla în caz de schimbare a stării civile prin căsătorie.

Bărbaţii îşi păstrează, în regulă generală, numele cu care s'au născut, în tot cursul vieţii. Femeile dimpotrivă şi-l schimbă atuncea când se căsătoresc. De pildă Gheorghe'a Sivului îşi păstrează numele, pe când soţia lui născută Măriuţa Cuţii Tucului îşi schimbă numele în Măriuţa lu Gheorghe'a Sivului. Sunt cazuri însă când se întâmplă altfel şi anume bărbatul îşi schimbă numele după nevastă, sau cazuri când fiecare din soţi îşi păstrează numele lor.

Aceasta nu constitue o abatere dela lege, ci dimpotrivă aplicarea corectă a unui aceluiaş principiu. Anume, gospodăria, unitatea socială a familiei închegată în forme economice, este realitatea esenţială. Indivizii nu sunt decât membrii apartenenţi ai acestei unităţi sociale, care are o viaţă de sine stătătoare. Pentrucă în regulă generală femeia este aceia care trece în casa bărbatului, care adică părăseste o gospodărie pentru a trece în alta, ea este aceia care îşi schimbă numele, luându-l nu atât pe acela al bărbatului, ca individ, cât al gospodăriei noui în care intră, si care este simbolizată numai prin numele bărbatului. Excepţional, se poate însă întâmpla, după cum am spus, ca dimpotrivă bărbatul să se „mărite", să se „ginerească pe curte", să se „bage în averea femeii", deci să-şi părăsească propria lui gospodărie familială în favoarea

gospodăriei soţiei. *In aceste cazuri bărbatul „ia numele de heiu", cum spun Drăguşenii, adică schimbă numele după noua gospodărie, noul „heiu" în care intră,* şi care este simbolizat în cazul unei „gineriri" pe curte prin numele socrului; în cazul unei „băgări în averea femeii" prin numele ei.

Am cercetat caz cu caz, în parte, toate gineririle şi măritările din satul Drăguş, nu numai ale acelora astăzi în viaţă, ci pe cât ne-a fost cu putinţă, şi ale părinţilor mai de mult morţi, şi am stabilit următoarele cazuri pe care le vom analiza unul câte unul.

Iată mai întâi lista gospodăriilor unde legea de onomastică de care vorbim se aplică în mod clasic:

1) Nicodim Codrea, pe poreclă Nicodimu Părenii, şi-a schimbat numele în Nicodimu lu Crâştiovu, după numele socrului la care s'a ginerit pe curte. (Gospodăria No. 92).

2) Solomon Codrea, născut Solomonu Mărinii, este numit astăzi Solomonu Craiului, după numele socrului pe curtea căruia s'a ginerit. (Gospodăria 268).

3) Mihai Fogoroş purta numele de Mihu Săvănciehii; ginerindu-se şi l-a schimbat în Mihu lu Conşiţ, după socru. (Gospodăria 32).

4) Dumitru I. Fogoroş, Dumitru lu Buneruş, ginerinu-se şi-a luat numele de Scurtei Bătrânu, sau Dumitru Scurtului, cum i se spune în vecinătatea lui, după socru-său. (Gospodăria 160).

5) Gheoorghe Fogoroş, născut Gheorghe a Dănucului, înginerit, poartă numele de Gheorghe'a Neciului, după socrul său Silea Neciului. (Gospodăria 211).

6) Leon Fogoroş, Leonu Mărinchii, ginerindu-se, poartă numele de Leon din Luncă după numele socrului său, Nişcău din Luncă. (Gospodăria 67).

7) Dionisie Fogoroş, Dise'a lu Neofit, ginerindu-se, a luat numele socrului său, numindu-se Dise'a Mihuiluii. (Gospodăria 84).

8) Arsenie Fogoroş, născut Arsene a lu Vasile'a Popii, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Arsene'a Nikii Sâmbeteanuilui, după socru. (Gospodăria 98).

9) Simion Fogoroş, Simionu Grădinarului, este ginerit la Lae a Serbănoiului şi i se spune Simionu Serbănoiului. (Gospodăria 209).

10) Matei Fogoroş, Matern lu Neofit, ginerindu-se, şi-a schimbat numele, după socru, în Mateiu Ghik'a Popia. (Gospodăria 221).

11) Niculae Fogoroş, Lăik'a Iu Banucă, ginerindu-se pe curte, şi-a schimbat numele în Lae a lu Damu, după socru. (Gospodăria 246).

12) Emilian Iurcovan, Milianu lu Dise a lu Iurcovan, ginerindu-se pe curte şi-a schimbat numele în Milianu Sâtii, după socru. (Gospodăria 52).

13) Gheorghe Codrea, Gheorghe a lu Damu, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Gheorghe a Stoikii, după socru. (Gospodăria 182).

14) Matei Iurcovan, Mateiu Ghik'a lu Iurcovan, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Mateiu lu Cârlige, după socru. (Gospodăria 251).

15) Iacob Codru, al Băcănoiului, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în lacovu lu Dise a lu Neculae, după socru. (Gospodăria 115).

16) Ion Rogozea, Cuţ'a Ciungului, şi-a schimbat numele în Cuţ'a Grancii, după socru (Gospodăria 216).

17) Vlase Rogozea, Vlase lu Rogozel, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Vlase a lu Man, după socru. (Gospodăria 151).

18) Matei Fogoroş, Mateiu lu Arsene, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Mateiu lu Moise a Linii, după socru (Gospodăria 110).

19) Iacob Fogoroş, lacovu Mărinchii, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în lacovu lu Vaiere, după socru (Gospodăria 124).

20) Gheorghe Sofonea, Gheorgihe a Cuţii Liuchii, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Gheorghe a lu Vel, după socru. (Gospodăria 194).

21) Serghie Sofonea, Serghe a lu Isacu lu Matei, s'a ginerit pe curte schimbându-şi numele, după socru, în Serghie'a Botului. (Gospodăria 83).

22) Iosiif Sucaciu, Jicu Mihului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Jicu lu Văsii, după socru. (Gospodăria 165).

23) Ion Sucaci Fogoroş, Nik a Săvănciuchii, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Nik a Tukuilui, după socru. (Gospodăria 222).

24) Spiridon Tătaru, Donu Lu Isac, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Donu lu Bac ioc, duipă socru. (Gospodăria 113).

25) Matei Trâmbiţaş, Mateiu lu Jică, is'a ginerdt schimbându-şi numele în Mateiu Neciului, după socru. (Gospodăria 259).

26) Matei Biliboacă, Mateiu Radului, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Mateiu lu Văsii, după socru. (Gospodăria 65).

27) Gheorghe Bogdan, Gheorghe a Mitului, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Gheorghe a Bucioiului, după socru. (Gospodăria 57).

28) Nistor Borzea, venind de la Viştea de jos şi ginerindu-se, şi-a luat numele după socru: Nistoru Creţului. (Gospodăria 5).

29) Dionisie Guşăilă, Dise'a lu Loghin, ginerindu-se, şi-a schimbat numele după socru, în Dise'a Dâghii. (Gospodăria 14).

30) Ion Rogozea, Cuţ a Grancii, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Cuța Huplii, după socru. (Gospodăriia 166).

31) Constantin lu Grigole, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Constantinu Verişcoiului. (Gospodăria 34).

32) Dumitru Stoia, Traşu de la Codrari, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Traşu Bradului, după socru. (Gospodăria 225).

33) Gheorghe Rogozea, Gheorghe'a Grancii, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Gheorghe din Unghi, după socru. (Gospodăria 226).

34) Gheorgihe Racu, Gheorghe'a Stinului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Gheorghe a lu Dei, după socru. (Gospodăria 66).

35) Ion Z. Racu, Ionu Racului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Ionu Scurtului, după socru. (Gospodăria 161).

36) Vasile Scurtu, Sile a lu Lae, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Silea lu Lae a Sâtii, după socru. (Gospodăria 50).

37) Samoilă Stoia, Mol a lu Matei, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Mol a lu Vasile a Gheorghii. (Gospodăiria 172).

38) Moise Dobrotă, Moise a lu Dam, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Moise a Dănucului. (Gospodăria 210).

39) Dumitru Sofonea, Traşu Căprarului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Traşu lu Donu lu Iurcovan, după socru. (Gospodăria 102).

40) Gheorghe Bolovan, Gheorghe a Lomului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Gheorghe a lu Stroe, după socru. (Gospodăria 248).

41) Dionisie Fogoroş, Dise a Cuşoiului, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Dise a Damului, după socru. (Gospodăria 44).

42) Arsene Sofonea, Arsene a lu Mateiu lu Nechit, ginerindu-se, şi-a schimbat numele în Arsene din Luncă, după socru. (Gospodăria 44).

Adăogăm la această listă, încă două cazuri, tot clasice, cu privire însă la părinţii celor în viaţă.

43) Tatăl soţiei de la gospodăria 313, Dise a Cuşoiului, ginerindu-se pe curte, îşi schimbase numele în Dise a Damului din Luncă, după socru.

44) Tatăl soţului de la gospodăria 160, Ion Fogoroş, fiind ginerit pe curtea lui Buneriu, purta numele de Buneruş.

Un al 45-lea caz este referitor la o luare a numelui după soacră, nu după socru. Şi anume:

45) Ion Rogozea, Cuţ a lu Andrei, ginerindu-se şi-a schimbat numele în Cuţ a Mii, după soacră. (Gospodăria 53).

Un alt grup de cazuri se referă la o schimbare de nume după socru, al soţului ginerit, dublată însă de o păstrare şi a numelui celui vechiu. Deşi mai atenuate, şi aceste cazuri pot fi socotite a intra în regula „gineririi" pe care o studiem mai ales în regula ,,măritării" prin băgare în averea femeii. Astfel de pildă avem următoarele cazuri:

46 şi 47) Moise Balea, născut Moise a Pepelii, s'a ginerit pe curte în neamul lui Stirbeţ (poreclă a neamului Strava, azi dispărut). Şi-a schimbat numele în Moise a lu Stirbeţ, după socru. Şi-a menţinut însă şi numele cel dintâi. Iar ginerele lui, ginerit şi el pe curte, Mihai Codrea, născut Mihu lu Damu, şi-a schimbat numele în Mihu Pepelii, după cea dintâi poreclă a socrului său. (Gospodăria) 90

48) Samoilă Codrea, Mol a Puterii, căsătorit cu Gârtina Nikii şi

băgat în averea ei, purta numeile de Mol a Gârtinii şi fata lui era numită exclusiv Aurica Gârtinii. El însă păstra în paralel şi numele lui de naştere: Mol a Puterii, după tatăl lui. (Gospodăria 212).

49) Cezar Iurcovan, Tăzaru lu Iurcovan, ginerindu-se a luat numele de Tăzaru Nătorişiţii, după soţie. Ea însă a luat numele lui: Măriuţa lu Tăzaru. (Gospodăria 188).

50) Nicolae Sofonea, Lae a lu Nechit, (mort astăzi) era numit uneori „cam după nevastă": Lae a lu Măriuţa lu Vel. (Gospodăria 288 bis).

51) Isac Tătairu, Isaeu lu Pavăl, ginerindu-se, poartă, pe lângă numele lui şi numele de Isacu lu Rogozel, după socru. (Gospodăria 103).

52) Niculae Poparad, Lae'a Bradului, ginerit pe curte şi-a păstrat numele. I se apune însă şi Lae a Huşii, după socru, de către vecinii apropiaţi. (Gospodăria 75).

53) Stinu Racului (azi mort) purta şi numele de Stinu Verişcoiului după cel dintâi socru al lui, la care fusese ginerit şi a cărui avere o păstrase. (Gospodăria 28).

Insfârşit o altă grupă de cazuri de ginerire pe curte o constituie acele cazuri în care schimbarea de nume nu a avut timp să se facă, ori era cu neputinţă, ori a încetat prin desfacerea căsătoriei.

54) Hira lu Nik a Mărinii, era născută Hira lu Dei din Luncă. Tatăl ei, Gheorghe a Jicului, era băgat în moşia soţiei sale, Nişca lu Dei din Luncă şi purta numele de Nik a lu Dei din Luncă. Văduvind şi plecând din gospodărie şi-a reluat numele dintâi. (Gospodăria 270).

55) Niculae M. Bobeica, Lae a lu Moise, ginerit pe curte la Gheorghe I. Fogoroş nu şi-a schimbat numele. Nu încă până acum, deoarece e căsătorit de curând numai. (Gospodăria 265).

56) Gheorghe Trâmibiţaş, Gheorghe a lu Molă, s'a ginerit pe curtea lui Mol a lu Iurcovan. Nu şi-a schimbat numele, deoarece avea mai dinainte tot numele de „a lu Molă". (Gospodăria 147).

57) Ion Racu, Răcuţu, căsătorit cu Măriuţa Racului, nu şi-a schimbat numele, deoarece îl avea comun. (Gospodăria 286).

Faţă de aceste 57 cazuri, iată şi un alt grup în care schimbarea de nume nu are loc. De observat însă că şi în aceste cazuri „ginerirea" tot se face simţită prin faptul că nici soţia nu ia numele soţului.

58) Gheorghe Tătaru, având porecla individuală de Gârligea, nu şi-a schimbat numele, deşi s'a ginerit pe curte. Insă nici soţia lui nu i-a luat numele. (Gospodăria 121).

59) Ioanichie Fogoroş, a Serbănoiului, deşi ginerit pe curte, şi-a păstrat numele. E venit de curând din America şi e singurul în sat cu numele de Ioanichie, care îi serveşte de poreclă individuală. Sofia lui şi-a păstrat de asemeni numele ei. (Gospodăria 197).

60) Ion Trâmibiţaş, Cuţ a lu Damaschin, *s'a* ginerit pe curte, dar nu şi-a schimbat numele. Nici soţia nu şi l-a schimbat pe al ei (Gosipodăria 71).

61) Cuţ a Verişcoiului, deşi ginerit pe curte, şi-a păstrat numele. Soţia de asemeni şi-a păstrat numele. (Gospodăria 224).

62) Stan Stoia, Stan din Deal, deşi ginerit, şi-a păstrat numele. Soţia lui, de asemenea. (Gospodăria 20).

63) Vasile N. Rogozea, Sile'a Ciungului, deşi ginerit pe curte nu şi-a schimbat numele. Soţia lui de asemenea. (Gospodăria 193).

64) Părintele Gheorghe Iurcovan deşi ginerit pe curte şi-a păstrat numele. Deasemeni şi soţia lui şi-a păstrat numele. (Gospodăria 266).

Insfârşit, ultimele cazuri se referă la ginerii care nu au dus la schimbarea numelui, în cele mai culte cazuri putându-se însă arăta pricinile întâmplătoare care au dus la această neaplioaire a legii de onomastică despre care vorbim.

65) V. Tătaru, Sile'a Boieroiului s'a ginerit pe curte. Având meseria de Boltaş, i se spune Boltaşu, iar soţiei lui, Boltăşiţa. (Gospodăria 68).

66) Ioan Simen, ginerindu-se, nu şi-a schimbat numele. E singurul om cu numele de Simen în tot satul.

67) Matei Fogoroş, Mateiu lu Rogozel, ginerit pe cuarte nu şi-a schimbat numele. După câtva timp a şi plecat de acolo, cu ceartă. (Gospodăria 158).

68) Ion Tătaru, Cuţ a Cârligii, ginerit la Măriuţa lui Bănucă, nu şi-a schimbat numele. Soţia a luat numele lui. (Gospodăria 290).

69) Samoilă Trâmbiţaş nu şii-a schimbat numele, deşi ginerit. (Gospodăria 70).

70) Ilie Iurcovan, Ilie a lui Iurcovan, deşi s'a ginerit, nu şi-a schimbat numele. Soţia îi poartă numele: Sava Iu Ilie. (Gospodăria 116).

Pentru a termina, adăogăm un caz în care se ia numele adoptatorului femeii la care se gênereşte cineva, un caz deci care intră în regula generală:

71) Iacob Racu, lacovu Racului, şi-a schimbat numele după adoptatorul soţiei sale, la care s'a ginerit, în lacovu Sivului. (Gospodăria 200).

Ca atare, din 71 de cazuri până acum analizate, 45 sunt o aplicare limpede a legii: 8 cazuri reprezintă aplicarea legii plus păstrarea numelui vechiu;
7 cazuri în care ginerirea se face simţită prin faptul că nici femeia nu îşi

schimbă numele. Restul de 11 cazuri, care se abat de la lege sunt în parte explicabile. Ori legea nu s'a putut aplica din cauza unei identităţi de nume între socru şi ginere ori ginerele în cauză era destul de bine identificat prin situaţia lui excepţională (preot sau boltaş) sau prin numele său neobişnuit, ca să nu mai fie nevoie de o aplicare a poreclei propriu zise. Ne rămâne un reziduu mic de cazuri clar contrazicătoare legii. Poate însă că la mijloc avem o insuficienţă de informaţie şi nu o excepţie propriu zisă.

In tot cazul, numărul acesta foarte mare de cazuri pe care le înfăţişăm, cred că sunt o dovadă hotărâtă a afirmaţiei noastre că în satul Drăguş numele, în sistemul poreclei, este în legătură cu unitatea socială a gospodăriei, numele fiind mai mult al gospodăriei decât al omului, ca individ.

Ca o ultimă dovadă şi ca o exemplificare (excelentă a acestei legi, adăogăm încă 6 cazuri de măritare, cu o femeie trecând în a doua căsătorie, bărbatul al doilea măritat luând numele gospodăriei, care în aceste cazuri corespunde cu numele celui dintâi soţ.

72) Dumitru Stoia, Traşu Ghikii lu Donu, gineriindu-se şi-a schimbat numele după socru, în Traşu Piscului. Până aci este totul normal. Insă nevasta lui Traşu Piscului moare şi el se recăsătoreşte. Păstrând însă averea celei dintâi neveste, îi păstrează şi numele. Mai mult decât atâta: cea de a doua soţie a lui capătă şi ea tot numele lui, adică numele celei dintâi neveste a lui, spunându-i-se Seana Piscului. (Gospodăria 33).

Încă mai sugestive în privinţa importanţii pe care o are stăpânirea unei gospodării în onomastica populară sunt cazurile următoare :

73) Măriuţa Huplii, fata lui Gheorghe a Huplii cu Liuka Huplii, s'a căsătorit cu Gheorghe a Donesii. A căpătat deci numele de Măriuţa Iu Gheorghe a Donesii. Soţul ei a murit. Ea rămânând în gospodărie a continuat să poarte numele soţului. Cel de al doilea soţ al ei s'a băgat în moşie la ei, adică în moşia soţului decedat, ca atare acest de al doilea soţ, Dumitru Gherman născut Dumitru lu Vasile Ghikii Onii, şi-a schimbat numele în Dumitru Donesii după cel dintâi bărbat al soţiei lui. (Gospodăria 145).

74) Deasemeni Hira lu Matediuţ s'a căsătorit cu Gheorghe lu Nistor şi a căpătat mumele de Hira lu Ghieorghe'a lu Nistor. Soţul a murit, ea a rămas în averea lui, cel de al doilea soţ al ei a intrat în averea soţului dintâi şi ca atare a căpătat numele acestuia. Din Gheorghe a lu Iurcovan, precum era, s'a schimbat în Gheorghe a lu Nistor. (Gospodăria 281).

75) Aidoma, Victoria Stoichii a rămas dela dintâi bărbat al ei cu averea şi cu numele de Victoria a Boieroiului. Bărbatul ei de al doilea măritându-se

in averea ei şi-a schimbat numele din a lu Loghin, în Sile a Boieroiului, după cel dintîi bărbat al soţiei sale. (Gospodăria 289).

76) Nefta Diuchii, căsătorită după ciel dintîi bărbat Nefta Dâguleţului, şi-a păstrat numele după acesta. Soţul ei, Săvăncea Guşăilă, este astăzi Văncii Dâguleţului.

77) Şi în sfârşit ultimul caz, Sofia lu Modă căsătorindu-se cu Moise a lu Băcilă şi-a schimbat numele în Sofia lu Băcilă. Văduvind şi rămânând cu averea a rămas şi cu numele. Cel de al doilea bărbat măritându-se în averea ei a luat numele celui dintîi soţ. Din Moise a Gherăsoiului s'a transformat în Moise a lui Băcillă. Nu numai atât, dar copiii acestei femei cu cel de al doilea bărbat al ei, poartă tot numele soţului dintîi, al cui era averea.

Mai clar decât atâta, nu se poate.

Ar mai fi numai de adăogat seria de dovezi care izvorăsc din alte aspecte ale vieţii de neam din Drăguş, aşa cum am schiţat la începutul acestui studiu, înfăţişarea completă a materialului o vom face însă în cuprinsul Monografiei Sociologice a satului Drăguş, unde îşi găseşte locul ei firesc.